

Омбудсман України
Ombudsman of Ukraine

ЗВІТ

**про результати відвідування Голозубинецького
відділення стаціонарного догляду Дунаєвецького
психоневрологічного інтернату
Хмельницької обласної ради**

19.10.2023

м. Хмельницький, 2023

I. ВСТУП

Для виконання функцій національного превентивного механізму (далі – НПМ) відповідно до Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання, на підставі статей 13, 19¹, 22 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», 19.10.2023 групою НПМ здійснено відвідування Голозубинецького відділення стаціонарного догляду КЗ Хмельницької обласної ради "Дунаєвецький психоневрологічний інтернат (далі – інтернат, відділення ПНІ).

Відвідування здійснювали члени групи НПМ:

Кізаєва Оксана Миколаївна, представник Уповноваженого у Хмельницькій області (керівник групи НПМ);

Осередчук Ольга Михайлівна, представник громадської організації.

Загальна інформація.

Інтернат знаходиться за адресою: с. Голозубинці, Кам'янець-Подільський район, Хмельницька обл., 32400.

Відповідно до Статуту, затвердженого розпорядженням голови Хмельницької обласної ради від 27.07.2023 № 186/2023-0, Дунаєвецький психоневрологічний інтернат (далі – Дунаєвецький ПНІ) є стаціонарним закладом соціального захисту, що утворений для тимчасового або постійного проживання/перебування осіб з психічними порушеннями, які за станом здоров'я потребують стороннього догляду, соціально-побутового обслуговування, надання медичної допомоги, соціальних послуг та комплексу реабілітаційних заходів і яким згідно з висновком лікарської комісії за участю лікаря-психіатра непротипоказане перебування в психоневрологічному інтернаті (далі – підопічні).

Голозубинецьке відділення ПНІ почало функціонувати з березня 2022 року в зв'язку з необхідністю розміщення підопічних із евакуйованого Оскільського ПНІ Харківської області. Інтернат було створено на базі недіючої протитуберкульозної обласної лікарні в с. Голозубинці як окреме відділення Дунаєвецького ПНІ.

Моніторингова група відзначила, що з моменту евакуації була проведена велика робота по організації умов для проживання підопічних (ремонтні роботи, забезпечення необхідними меблями, технікою та ін.), до якої долучились благодійні організації.

На день відвідування у відділенні ПНІ проживало 127 підопічних, серед яких 8 недієздатних, опіку над якими здійснюють родичі, 125 – жінки, 2- чоловіки; 7 підопічних на момент відвідування знаходились на лікуванні в КНП «Хмельницький обласний заклад з надання психіатричної допомоги». Усі підопічні Інтернату є особами з інвалідністю.

Відповідно до штатного розпису передбачена посада заступника директора Дунаєвецького ПНІ, який очолює відділення. Координація роботи відділення,

організаційно-методичне забезпечення та контроль його діяльності здійснюється установою – Дунаєвецьким ПНІ та Департаментом соціального захисту Хмельницької ОВА.

Штатна чисельність працівників відділення ПНІ складає 58,5 штатні одиниці, з них медичних працівників – 32 штатних одиниці (старша сестра медична вищої категорії – 1 шт. од.; сестра медична з дієтичного харчування – 1 шт. од.; сестер медичних – 5 шт. од.; сестра-господиня – 1 шт. од.; молодшого медичного персоналу – 24 шт. од.). Посади лікарів в штаті відділення ПНІ не передбачені.

Згідно із відомостями Витягу з Ліцензійного реєстру МОЗ з медичної практики, Дунаєвецький ПНІ, рішенням від 19.04.2021 за № 748, отримав ліцензію на господарську діяльність з медичної практики за спеціальностями: організація і управління охороною здоров'я; психіатрія; за спеціальністю молодших спеціалістів з медичною освітою; сестринська справа. Дунаєвецьким ПНІ 26.01.2023 укладено договір за №2 про надання медичних послуг із закладом охорони здоров'я - комунальним неприбутковим підприємством «Дунаєвецька багатoproфільна лікарня» Дунаєвецької міської ради.

Під час відвідування проводилося конфіденційне спілкування з понад 40 підопічними інтернату і 10 працівниками відділення ПНІ. Скарг від підопічних на неналежне, жорстоке, нелюдське або таке, що принижує гідність, видів поводження не надходило.

II. ФАКТИ, ВИЯВЛЕНІ ПІД ЧАС ВІДВІДУВАННЯ

Порушення права на життя та безпеку (стаття 2 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, стаття 27 Конституції України).

1. В інтернаті відсутнє укриття для безпечного перебування підопічних, працівниками закладу повідомлено про наміри його облаштувати в підвальному приміщенні, під час огляду якого встановлено необхідність проведення ремонтних робіт для забезпечення вільного доступу до вказаного приміщення, а також ремонту в самому приміщенні (фото 1, 2, 3) з урахуванням норм та вимог, встановлених Кодексом цивільного захисту України, наказом Міністерства внутрішніх справ України від 09.07.2018 № 579 «Про затвердження вимог з питань використання та обліку фонду захисних споруд цивільного захисту» (зі змінами), Державних будівельних норм України ДБН В.2.2.5-97 «Будинки і споруди. Захисні споруди цивільної оборони».

2. Під час спілкування з підопічними та персоналом закладу було з'ясовано, що адміністрацією інтернату порушується право підопічних на безпеку, сигнал «повітряна тривога» персоналом закладу ігнорується.

Порушення права на охорону здоров'я та медичну допомогу (стаття 49 Конституції України).

3. Закладом не забезпечується належне спостереження за станом здоров'я та

організацією надання медичної допомоги підопічним, що є порушенням абзацу 4 пункту 1 розділу VIII Державного стандарту стаціонарного догляду за особами, які втратили здатність до самообслуговування чи не набули такої здатності, затвердженого наказом Міністерства соціальної політики України від 29.02.2016 №198.

Медична документація, всупереч вимог наказу Міністерства охорони здоров'я України від 14.02.2012 № 110 «Про затвердження форм первинної облікової документації та Інструкцій щодо їх заповнення, що використовуються у закладах охорони здоров'я незалежно від форми власності та підпорядкування», ведеться за вільно вибраними формами, зокрема, «Історія хвороби» за формою визначеною вже не чинним наказом «Міністерства праці та соціальної політики».

4. В ході аналізу медичної документації підопічних встановлено, що лікування підопічних психофармакологічними препаратами тривалий час не змінювалось, не корегувалось відповідно до стану, що є порушенням права на отримання належної психіатричної допомоги.

В штаті відділення Дунаєвецького ПНІ відсутній лікар-психіатр, а лікар-психіатр Дунаєвецького ПНІ не забезпечує проведення огляду підопічних відділення, в зв'язку з чим медичний персонал відділення ПНІ видає психофармакологічні препарати на підставі листків призначень, які велися ще до евакуації підопічних. Отже, схема лікування більшості підопічних відділення ПНІ не переглядалась вже 1,5 року.

Деяким підопічним, які перебували на стаціонарному лікуванні в КНП «Хмельницький обласний заклад з надання психіатричної допомоги», відповідно до виписного епікризу призначено нову схему лікування, однак вона не береться в подальшому до уваги медичним персоналом відділення ПНІ, підопічні після проходження курсу лікування одразу ж повертаються на старі схеми лікування, які були до госпіталізації в психіатричну лікарню (наприклад, підопічна Загребіна І.Г. виписана з КНП «Хмельницький обласний заклад з надання психіатричної допомоги» 18.08.2023 і відповідно до виписного епікризу їй рекомендовано приймати аминазин 25 мг на ніч, однак у відділенні ПНІ вона продовжує отримувати азапін 100мг по 1т.х2 рази).

Поглиблений комплексний медичний огляд спеціалістами на момент відвідування було частково проведено. Однак встановлені випадки формального проведення огляду підопічних, зокрема на день проведення огляду, який відбувався у відділенні ПНІ, семеро підопічних перебували на стаціонарному лікуванні в обласній психіатричній лікарні (зокрема, Белоусова К, Сафронова І, Тамразова О, Садкова М, Рибалко О.), однак у їх формах поглибленого комплексного огляду теж наявні відповідні записи про проходження огляду, зокрема хірургом, лором, окулістом, невропатологом.

Окрім того, поглиблений комплексний медичний огляд проведено не в повній мірі, зокрема не проведено огляд підопічних лікарем-психіатром.

Така організація надання медичної допомоги суперечить статті 4 Закону

України «Про психіатричну допомогу», якою передбачено, що психіатрична допомога надається на основі принципів законності, гуманності, додержання прав людини і громадянина, добровільності, доступності та відповідно до сучасного рівня наукових знань, необхідності й достатності заходів лікування, медичної, психологічної та соціальної реабілітації, надання освітніх, соціальних послуг.

Відповідно до статті 14¹ Основ законодавства України про охорону здоров'я реалізація якісного надання медичної допомоги здійснюється, зокрема через систему стандартів у сфері охорони здоров'я. Систему стандартів у сфері охорони здоров'я складають державні соціальні нормативи та галузеві стандарти. Галузовими стандартами у сфері охорони здоров'я є: стандарт медичної допомоги (медичний стандарт); клінічний протокол; протокол надання реабілітаційної допомоги у сфері охорони здоров'я; таблиць матеріально-технічного оснащення; лікарський формуляр. Клінічні протоколи надання психіатричної допомоги в закладі відсутні.

Під час відвідування встановлено, що в інтернаті відсутній ізолятор та карантинна кімната, що унеможлиблює ізоляцію хворих підопічних та є загрозою для поширення інфекційних захворювань.

Медична частина забезпечена лікарськими засобами соматичних груп, також наявні окремі психофармакологічні препарати. Утім, в медичній частині відсутні актуальні протоколи до госпітальної допомоги, затверджені наказом Міністерства охорони здоров'я України від 05.06.2019 № 1269 «Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації екстреної медичної допомоги», що впливає на вчасне діагностування та подальшу якість надання необхідної допомоги підопічним у разі виникнення невідкладних станів.

5. У медичній частині закладу ведеться Журнал реєстрації випадків виявлення у вихованців/підопічних інтернатних закладів тілесних ушкоджень, форма якого затверджена спільним наказом Міністерства здоров'я України та Міністерства внутрішніх справ № 612/679 від 06.07.2016. У вказаному Журналі наявні 9 записів щодо тілесних ушкоджень, однак інформація щодо повідомлення про отримані підопічними травми у ПНІ до органів поліції зазначена лише у 2 випадках. Окрім того, встановлено, що в Журналі наявний запис № 5 щодо отримання 14.03.2023 тілесних ушкоджень підопічною Ткачевою Г.В. (впала, не може стати на ліву ногу), однак в подальшому відсутня будь-яка інформація щодо вжитих заходів. В історії хвороби підопічної наявний запис щодо її огляду 14.04.2023, лікарем діагностовано перелом обох кісток лівої гомілки зі зміщенням уламків.

6. Значна кількість підопічних інтернату, як свідчать листки лікарських призначень, впродовж тривалого часу приймають клозапін (азалептол, азапін, лепонекс). Утім, всупереч наказу Міністерства охорони здоров'я України від 08.08.95 № 147 «Про гематологічний контроль при лікуванні лепонексом (клозапіном)» (далі-Наказ №147) повторні та подальші динамічні аналізи крові не проводились, моніторингу зміни показників крові не визначалось. Пунктами 3 та 4 Наказу №147 передбачено, що пацієнтам в процесі терапії лепонексом має бути гарантовано регулярне гематологічне обстеження, і вони повинні бути

проінструктовані щодо необхідності негайного звернення до лікуючого лікаря при розвитку будь-якої інфекції чи лихоманки. Число КБК має контролюватись щотижня протягом перших 18 тижнів лікування лепонексом. В подальшому контроль за числом КБК повинен здійснюватися щомісяця протягом всього періоду прийому препарату. В ході аналізу медичної документації та відповідно до пояснень працівників інтернату встановлено, що 32 підопічних приймають препарати з діючою речовиною клозапін, однак періодичний гемолітичний контроль здійснювався останній раз для частини підопічних ще в березні 2023, та частково проведено 08.06.2023.

7. Листки лікарських призначень у закладі ведуться в довільній формі, без ідентифікації закладу охорони здоров'я, що суперечить вимогам наказу МОЗ від 29.05.2013 року №435 «Про затвердження форм первинної облікової документації та інструкцій щодо їх заповнення, що використовуються у закладах охорони здоров'я, які надають амбулаторно-поліклінічну та стаціонарну допомогу населенню, незалежно від підпорядкування та форми власності» .

Порушення права на гідні умови перебування (стаття 48 Конституції України, стаття 5 Закону України «Про психіатричну допомогу»).

8. У житлових кімнатах інтернату не вистачає меблів (приліжкових тумбочок для кожного підопічного, столів та стільців, шаф для речей – на кімнату), чим порушуються Мінімальні норми забезпечення предметами, матеріалами та інвентарем громадян похилого віку, інвалідів та дітей-інвалідів в інтернатних установах та територіальних центрах соціального обслуговування (надання соціальних послуг) системи соціального захисту населення, затверджені наказом Мінсоцполітики України від 19.08.2015 № 857 (далі – Мінімальні норми), в зв'язку з чим підопічні зберігають свій одяг та речі під ліжками, подушками (фото 4).

Велика кількість меблів потребують заміни, зокрема використовується багато ліжок з панцерною сіткою (фото 5).

9. Житлові кімнати потребують подальшого проведення ремонтних робіт для забезпечення права підопічних на належний життєвий рівень та позитивне терапевтичне середовище (фото 6).

10. В порушення пункту 3.20 Статуту інтернату і пунктом 34 Типового положення про психоневрологічний інтернат, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 14.12.2016 № 957 (далі – Типове положення), в інтернаті не запроваджено диференціації догляду, не створені відділення інтенсивного догляду, соціально-медичної корекції, соціальної реабілітації, підтриманого проживання, паліативного/хоспісного догляду тощо, з огляду на стан і характер захворювання підопічних.

Незалежно від стану здоров'я та рівня інтелекту підопічних, режим догляду, розпорядок дня та інші умови фактично однакові для всіх.

Таким чином, не забезпечено індивідуальні потреби підопічних.

11. Від підопічних надходили скарги щодо неможливості вільного пересування територією інтернату, який знаходиться в парковій зоні. Адміністрація закладу підтвердила, що обмежує пересування підопічних лише двориком між житловим корпусом та їдальнею, оскільки територія інтернату не має огорожі (фото 7).

12. Під час відвідування встановлено, що майже всі двері в житловому корпусі інтернату без дверних ручок, лише персонал закладу має вставні ручки та може відчинити двері за потреби, що призводить до обмеження підопічних у можливості користування санітарними та іншими приміщеннями (фото 8).

13. В їдальні інтернату не забезпечено належні умови для миття рук підопічними, оскільки доступ до умивальників є перекритим столами, а тому їх використання є ускладненим, також відсутні засоби гігієни (фото 9).

Під час моніторингу харчоблоку виявлені протерміновані продукти (молоко), а також продукти, які не були використані при приготуванні страв для підопічних (м'ясо, творог, молоко). Працівники закладу не змогли пояснити наявність даних продуктів харчування в холодильнику та чому вони не були використані при приготуванні страв (фото 10).

Порушення прав осіб з інвалідністю та маломобільних груп населення (стаття 9 Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю, стаття 5 Закону України «Про психіатричну допомогу»).

14. Пунктом 34 Стандартів КЗК зазначено, що при наданні психіатричної допомоги мають бути враховані потреби пацієнтів похилого віку та пацієнтів з інвалідністю.

Приміщення та територія інтернату не пристосовані до потреб осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення, зокрема у супереччя вимогам ДБН В.2.2-40:2018 «Інклюзивність будівель і споруд» (далі – ДБН В.2.2-40:2018) відсутні пандуси (фото 11), коридори корпусу не містять бічних поручнів для зручності пересування по коридору, відсутні кнопки виклику персоналу в кімнатах ліжково хворих підопічних.

Порушення права на вільний розвиток своєї особистості (стаття 23 Конституції України).

15. Статтею 23 Конституції передбачено, що кожна людина має право на вільний розвиток своєї особистості, якщо при цьому не порушуються права і свободи інших людей, та має обов'язки перед суспільством, у якому забезпечується вільний і всебічний розвиток її особистості.

В закладі не організовано дозвілля підопічних, працетерапія також не проводиться, оскільки в штаті відділення ПНІ відсутні відповідні посади інструктора з працетерапії, культорганізатора. Відповідно до пункту 34 Типового положення, для надання комплексу реабілітаційних послуг в інтернаті можуть утворюватися реабілітаційні відділення з кімнатами для проведення заходів щодо соціальної, фізкультурно-спортивної, фізичної, психологічної реабілітації. Водночас, у закладі

не організовано проведення вказаних заходів, відповідні приміщення для їх проведення також не облаштовані.

Порушення права підопічних на отримання інформації про свої права та обов'язки, а також права направляти індивідуальні чи колективні письмові звернення або особисто звертатися до органів державної влади, органів місцевого самоврядування та посадових і службових осіб цих органів влади (статі 40 і 57 Конституції України).

16. У закладі відсутні у доступних для підопічних місцях інформаційні стенди з актуальною інформацією про їх права та номерами телефонів і адресами посадових осіб, до яких вони можуть звернутися у разі порушення їхніх прав. Зокрема, не оформлено інформаційний стенд, де відображається інформація та контакти Уповноваженого ВРУ з прав людини та представництва Уповноваженого у Хмельницькій області, контакти Департаменту соціального захисту населення Хмельницької ОВА. Зазначена інформація має бути розташована у доступному місці, на рівні зросту, що дозволяє підопічним використовувати її у будь який час та не залежати від сторонніх осіб.

III. РЕКОМЕНДАЦІЇ

1. Міністерству соціальної політики України, Національній соціальній сервісній службі України:

1.1. Вжити в межах компетенції заходів, спрямованих на усунення виявлених порушень, зокрема організувати та провести перевірку дотримання вимог законодавства під час надання соціальних послуг Голозубинецьким відділенням стаціонарного догляду комунального закладу «Дунаєвецький психоневрологічний інтернат» Хмельницької обласної ради, а також у межах здійснення контролю за діяльністю відповідного структурного підрозділу, надати оцінку діям чи бездіяльності відповідних посадових осіб.

2. Хмельницькій обласній військовій адміністрації, Хмельницькій обласній раді:

2.1. Вжити невідкладних заходів щодо усунення наведених порушень прав осіб, яким надаються соціальні послуги зі стаціонарного догляду, а також причин та умов, що сприяють таким порушенням, їх недопущення у подальшій діяльності Голозубинецького відділення комунального закладу «Дунаєвецький психоневрологічний інтернат» Хмельницької обласної ради.

2.2. Опрацювати питання щодо виділення коштів для забезпечення належних та безпечних умов перебування в закладі (зокрема, обладнання укриття, встановлення огорожі); облаштування інклюзивного простору відповідно до вимог ДБН В.2.240:2018; матеріально-технічного забезпечення інтернату.

2.3. Розглянути можливість введення до штату відділення ПНІ посад лікаря-психіатра, інструктора з працетерапії.

3. Комунальному закладу «Дунаєвецький психоневрологічний інтернат» Хмельницької обласної ради :

- 3.1. Забезпечити в Голозубинецькому відділенні стаціонарного догляду:
- дотримання безпекових заходів під час оголошення сигналу «повітряна тривога» та обладнання укриття для забезпечення безпеки підопічних;
 - одержання психіатричної допомоги підопічними відповідно до їх психічного стану, в умовах передбачених статтею 25 Закону України «Про психіатричну допомогу»;
 - дотримання належних умов для проживання підопічних та облаштування житлових кімнат закладу відповідно до Мінімальних норм;
 - невідкладне консультування підопічних лікарями-спеціалістами, зокрема лікарем-психіатром;
 - приведення первинної медичної документації закладу у відповідність до вимог законодавства;
 - облаштування житлового корпусу, їдальні та території інтернату відповідно до норм ДБН В.2.2-40:2018 «Інклюзивність будівель і споруд»;
 - створення умов для участі підопічних в культурно-масових заходах та комплексі реабілітаційних заходів і денної зайнятості підопічних з урахуванням стану здоров'я та їх бажання;
 - безперешкодний доступ підопічних до інформації про їх права та номери телефонів і адреси посадових осіб, до яких вони можуть звернутися у разі порушення їхніх прав;
 - усунення порушень та недоліків, про які зазначено в звіті, та вжиття заходів щодо їх недопущення в подальшому.

Додатки: фотоматеріали – на 5 арк. в 1 прим.

Керівник групи НПМ

**Представник Уповноваженого
Верховної Ради України з прав людини
у Хмельницькій області**

Оксана КІЗАЄВА

Фотоматеріали

Фото 1

Фото 2

Фото 3

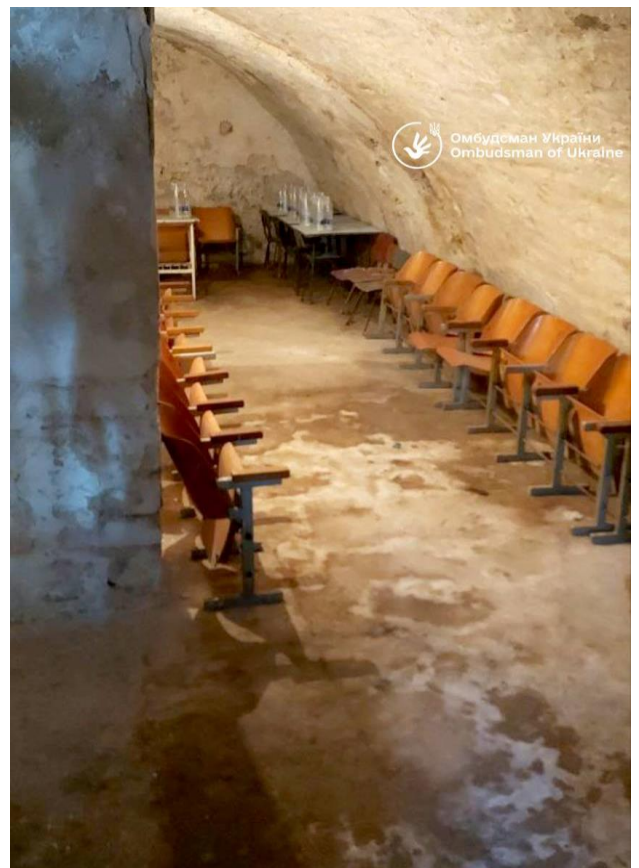

Фото 4

Фото 5

Фото 6

Фото 7

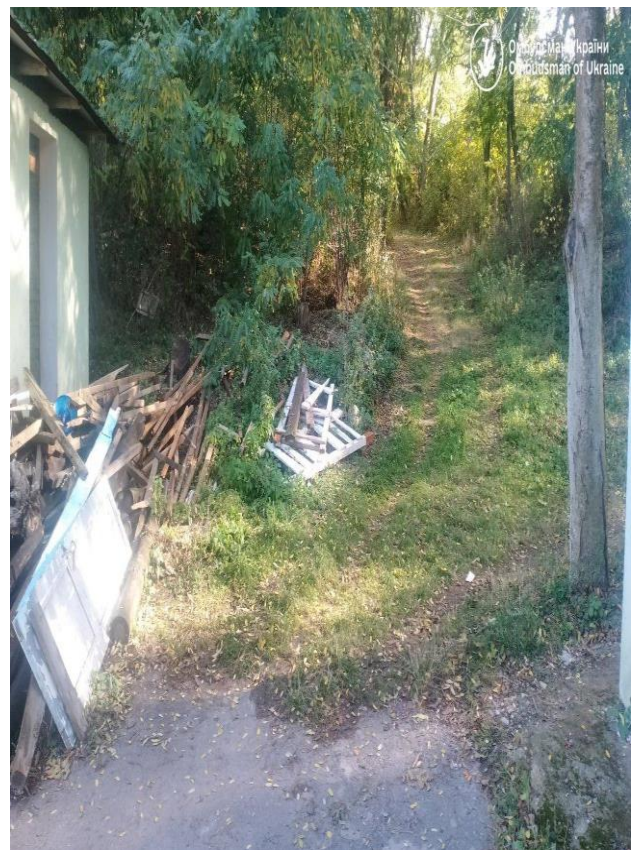
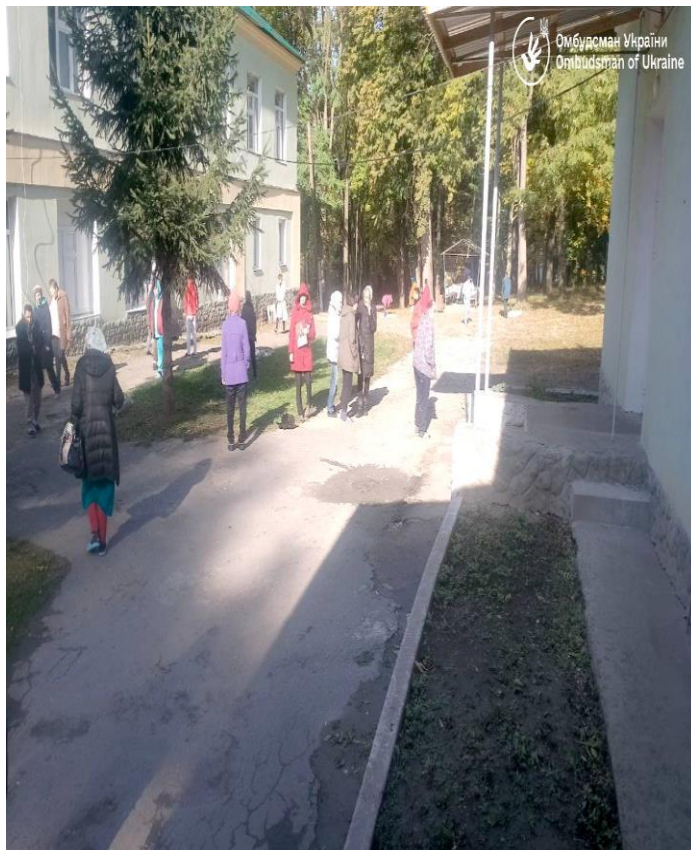

Фото 8

Фото 9

Фото 10

Фото 11

